

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

מסורת הש"ס

ואיש תבונה ידלנה. הבין מה היה
אצלו: עמא דבר. ויהי: חזור ששבר
חולה או נר הדולק מערעב יום הכספ
האור היום: חזור היומא מעתים.
רבי חסון: רבי כשראה אור מצרך
עליו מיד וכשמציאין לו בשמים לסוף
שעה מצרך עליהן: מנכסן. על
הכוס כמו שאנו עושין: צאר. צארה
של מרים סלע שיצא ממנו המים
על ידי משה ועגול כמין צברה היה
ומתגלגלה עמה כל מקום שהולכין
כספ. קריאת שם האומיות: המכספ.

תורה אור השלם

- הלוחות כי היא דקדוּשִׁין (דף קא) מניין לרבות הסול והסירה והמכתב וגראין דברי דקרייה לא קרי ליה כתב: ומערה שעמד צו משא. ושמתך בנקרת האורִי עד עברי (שמות לג) וכן באלהיו וילך עד הר אלהים חורב ויצא שם אל המערה וילן שם (מלכים א יט): לנלוט את הרשעים. עדת קרח: והפדו. אין כל חדש תחת השמש ופרד ראשון נצרה מן הארץ ולא בא מן הכלאים: האי. של אברהם: השמיר. כמין מולעת היה ואין כל דבר קשה עומד בפניו שלא יתפרק ובו צנה שלמה את הבית מבסכת גיטין (דף סח.). הצט. טנליישׁ של ברזל: נצחא. שערות עשוי הפפחים: נצחא. מסעבד. על ידי צבת אחרת היא עשויה שאוחזה בצבת ומכה צקורנס עד שנעשית ונצחא קמייתא מאן עבדא: הא לאי. באמת על כרחך צריה צדי שמים היא: יעשנה צדפוס. על ידי יליקה כמו שיולקין. כלי כסף וכלי נחשת: ויקעננה כיון. כולה כאחד מהר: ראשים דרנן. קודם לשאר דרכים והא דאמרן לעיל הכתב בערב שבת בכתבן של לוחות וזו היתה כתובה מתחילה ° באש שחורה על גבי לונה: צורים הרים וילוו. ברלח מדת תשובה: שפז אנוש עד דכא. עד ידכא לצבו לפניך: מקדם. מוקדם לעולם: מאתמול. קודם לעולם: ספחה. שכל המתפחה ציירו נופל שם ט: מרס מראון. מרס הוא בערבות מראשון מקודם העולם וכן מקום ממקדשנו נצרה

מוסף רש"י

גיהנס: חזר וכללו. לקריתו טוב
לפי שהרשעים יידוין בו: אלה.
ודאי אור דריהנס נברא בשני בשבת
והא דמניא לעיל אור נברא שבת
באור דידן ודמניא ברישא במו"ש לא
מיקיש כלן במחשבה כלן בזירה
נברא שבת עולה במחשבה ליבראות
ולא נברא עד מוצאי שבת: ועתה.
טח והכה וספסף וז' ב'זו: דורשי
חמורות. מקראות סתומים: פסול
היה. שאחיו מאמו היה אביו כדמפרש
שבת נבעון על אמו והוליד: אלה
בני שעי' רגבי. ונבעון אלהם
אמי הוו וכתבי אלה בני בעון ואיה
וענה אלהם בני הים: שמואל קרי ליה
רבא שבור מלכא משום דבקי היה ב'

מוסף תוספות
א. דילמא הא דחשיב ענה
עם בני שעיר היינו משום
דבני בנים הרי הם כבנים
ולעולם הוה בן צבעון
מתאשר ולא מאמו. מוס'
י"פ. ב. דאלא בן שעיר
דחשיב ענה היינו משום
אשתו של שעיר קרי להו
בני שעיר. מוס' שאנך.

ורצה שלא רצו להודות לדברי רבי
מת שדלק בהיתר כגון של חיה ושל
דדבר חידוש הוא לו שלא נהנה מן
שבת שאף הוא תחילת בריית אור:

אֵלֶּה בְּנֵי שְׁעִיר הַחֹרֵר וּבִו' מִלֹּמֶד
שָׁבָא צִבְעוֹן עַל אִמּוֹ. תִּמְחָה
 דָּבִישׁ נֹחֲלִין (ב"ב קטו:). מִרְכָּה מֵהָאִי
 קֵרָא דְּבִין בְּנִים כְּנָנִים וְאִ"כ מִנֵּן
 שָׂא עַל אִמּוֹ^א וְעוֹד לֹא מִזִּינוּ בְּכָל
 הַמּוֹרֶה שִׁקְרָא לֵן אֲשֶׁמוּ בְּזוּ וְהִכָּא
 אֲמַר דְּלִהִי קָרִי לִיה בְּזוּ לְפִי שְׁנוֹל
 מֵאֲשֶׁמוּ^ב וְ"ל דָּקִרִי לִיה בְּזוּ לְפִי שְׁהִיָּה
 בֵּן בְּזוּ כְּדִאֲמַרְיִן בִּישׁ נֹחֲלִין וְהִכָּא
 דִּיק שָׂא עַל אִמּוּ מְדַלָּא כְּמִיד אִיה
 שְׁהִיָּה כְּמוּ כֵן בֵּן צִבְעוֹן וְלֹא כְּמִיד
 אֲלֵא עֵנָה לְחֻדְיָה ש"מ לְפִי שְׁהִיָּה
 נָמִי בֵּן אֲשֶׁמוּ שֶׁל שְׁעִיר כְּתִידִי קֵרָא
 הִכָּא עִם שָׂא דְּבִין שְׁעִיר:
 אִין

רבינו חננאל

ואין מברכין על האור האלה
בכבודא שבתא הוואיל
ותולת ברייתו הוא, ויכן
שוראוא מברך עליו מדי,
ר' יהודה הוואיל שטורן על
הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה
פוסקין לא ר' יהודה. ורש"י
קשיא, אלא דהנאי אין
מברכין על האור האלה
בכבודא שבתא כלל כיום
ההפריש באור היוצא מן
התאצמץ מן הכאבים, ור'
אבהו משמע דר' הללוא
מברכין אפילו ביוה"כ
באור שבתא ופריש דר'
נחמן בר יצחק בואלו
דברים שבין כ"ש וכו'
בסעודה. אור שבתא
מלאכת עבודתא. חזינא

זמן אמר רבי יצחק בר אבדימי
 להוציא בניו ובני ביתו ואור
 דים נבראו בערב שבת בין
 תב והלוחות וקברו של משה
 תון ופתיחת פי הארץ לבלוע
 אף האור והפרד ר' יאשיה
 אומר אף הצבת הוא היה
 מאן עבד הא לאי בריה
 יפוס ויקבענה כיון הא לאי
 הא באור דגיהנם אור דידן
 דגיהנם בערב שבת איברי
 העולם ואלו הן תורה ותשובה
 שמו של משיח תורה דכתיב
 הרים יולדו וכתיב³ תשב
 דכתיב⁴ ויטע ה' אלהים גן
 לתפתה כסא הכבוד ובית
 קום מקדשנו שמו של משיח
 אמרי חללה הוא דנברא
 אור ידיה בערב שבת איברי
 בשבת אין לו כבייה לעולם
 כי כי תולעתם לא תמות
 עולא מפני מה לא נאמר כי
 הנם ואמר רבי אלעזר אע"פ
 נאמר⁹ וירא אלהים את כל
 שנברא העולם ואור ידיה
 אות בערב שבת ולא נברא
 רים עלו במחשבה ליבראות
 צאי שבת נתן הקב"ה דיעה
 שני אבנים¹⁷ וטחנן זו בזו
 ויצא מהן פרד רבן שמעון
¹⁰ הוא ענה אשר מצא את
 ענה פסול היה לפיכך הביא
 וכתיב אלה בני צבעון ואיה
 ליד ממנה ענה ודילמא תרי
 לכא לא אמרה ומנו שמואל
 מלכא לא אמרה ומנו¹⁹ ורבא
 תנו רבנן²⁰ עשרה דברים
 באר ומן עקשת הכתב
 שעמד בה משה ואליהו
 את הרשעים ויש אומרים
 אף המזיקין ויש אומרים אף
 בגדו

ושבזר מלך פרסיים היה צימי רבא:
1723

ואיש תבונה ידלגה מים עמוקים עצה בלב
איש זה עולה ואיש תבונה ידלגה זה רבה בר
בר חנה ואינהו כמאן סברוה כי הא דאמר
ר' בנימין בר יפת אמר רבי יוחנן "מברכין
על האור בין במוצאי שבת בין במוצאי יום
הכפורים וכן ⁶עמא דבר מיתבי אין מברכין
על האור אלא במוצאי שבת הואיל ותחילת
ברייתו הוא וכיון שרואה מברך מיד רבי
יהודה אומר סודרן על הכוס ואמר רבי
יוחנן הלכת כרבי יהודה לא קשיא כאן באור
ששבת כאן באור היוצא מן העצים ומן
האבנים תני חדא באור היוצא מן העצים ומן
האבנים מברכין עליו ותני חדא אין מברכין
עליו לא קשיא כאן במוצאי שבת כאן

במוצאי יום הכפורים רבי מפוזר רבי חייא מו
אע"פ שרבי מפוזר חוזר וסודרן על הכוס כו
במוצאי שבת איברי והא תניא עשרה ז
השמשות אלו הן באר והמן וקשת כתב ומו
ומערה שעמד בו משה ואלהיו פתיחת פי ד
את הרשעים רבי נחמיה אומר משום אבי
אומר משום אביו אף האיל והשמיר רבי יה
אומר צבתא בצבתא מתעבדא וצבתא קמ
בידי שמים היא אמר ליה אפשר יעשנה
בריה בידי אדם היא לא קשיא הא באור ד
במוצאי שבת אור דגיהנם בערב שבת וא
והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא
וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש
ה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב ככש
אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן ע
בעדן מקדם גיהנם דכתיב כי ערוך מאת
המקדש דכתיב כסא כבוד מרום מראשון
דכתיב יהי שמו לעולם לפני שמש ינון
קודם שנברא העולם ואור ידיה בערב שבת
והתניא רבי יוסי אומר אור שברא הקב"ה כי
שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפוש
ואשם לא תכבה ואמר רבי בנאה בריה דר
טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של
שלא נאמר בו כי טוב חזר וכללו בששי
אשר עשה והנה טוב מאד אלא חללה קוון
בשני בשבת ואור דידן במחשבה עלה ליה
עד מוצאי שבת דתניא ר' יוסי אומר שני
בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת וכו
באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה וה
ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיב זו
בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנא
הימים במדבר דורשי חמורות היו אומרי
פסול לעולם שנאמר אלה בני שעיר החזון
וענה אלא מלמד שבא צבעון על אמו וז
ענה הו אמר רבא אמינא מילתא דשבור
איכא דאמרי אמר ר"פ אמינא מילתא דשבור
אמר קרא הוא ענה הוא ענה דמעיך
נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו
והמכתב והלוחות קברו של משה ומעו
פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לכלל
אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ויש אומ

בין השמשות נברא. איני והא אור של גיהנם בשני כשבת איברי. ופרקין חלל
 בכת. ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ובמוצאי שבת
 זו יוצא מהן פרד וכו'. ת"ד עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו
 הראשון והמזיקין.

דש"י ד"ה ראשית דרכו
בו' באש שחורה ע"ג
לבנה. עי' ברש"י שיר
השירים בפסוק קולותיו
תלתלים שחורות כעורב:

לְעֻזֵי רַשׁ״י
טיונליי"ש. צָבֶת.

רבינו חננאל

ואין מברכין על האור האלה
בכבודא שבתה הוואיל
ותולת ברייתו הוא זמן,
שזוהא מברק עליו מדי,
ד' יתודה האור שזר על
הכנס, ואמר ר' יוחנן הלכה
ופרקין אל ידיו. ור' חייא
קשיא, אלא דהניא אין
מברכין על האור האלה
בכבודא שבת לבי כנס
הכפרים באור היוצא מן
התצמץ מן האבנים, ור'
אבהו משמע דר' הלכו
מברכין אפילו ביהו"כ
באור שבתה ופרשין דר'
חנן בר יצחק בואלו
דברים שבין כ"ש ובי"ה
בסעודה. אור שבת
מלאכת עבודתו. חזינא